

Svar på skriftligt spørgsmål om Helsingfors utsläpp till Östersjön

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 1025/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Anne Kalmari /cent:

Ämnar miljöministeriet ingripa i dumpningen av snö i havet på grund av ekonomiska orsaker,

hur stora mängder näringsämnen av mänskligt ursprung har hamnat i Östersjön under de senaste fem åren från såväl förbiledningar, avrinningar och skvalp av avloppsvatten som av reningsanläggningarnas separata utsläpp av näringsämnen inom tillåtna gränser,

vilka åtgärder kommer staten att förutsätta inom stadsområden, i synnerhet inom metropolområdet som är det mest tätbefolkade området, för att näringsutsläppen från området i vattendrag och Östersjön bättre kan kontrolleras och minskas,

hur kunde behandlingen av avloppsslam vid reningsverk förbättras så att näringsämnen som absorberats i slammet inte ska rinna ut i vattendrag,

är det möjligt att förutsätta att kraven i nitratdirektivet om förbud mot spridning av näringsämnen på sluttande mark och kvantitativa begränsningar ska iakttas utöver av jordbrukare också av samtliga aktörer, och

vad ämnar regeringen göra för att förbättra behandlingen av avloppsvatten från kuststäder och minska näringsbelastningen i vattendrag?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Miljöskyddslagen tillåter i nuläget dumpning av snö i havet utan ovillkorlig miljötillståndsplikt. I en ny utredning som miljöministeriet låtit göra granskades hur allmänt det är att i havet dumpa snö som samlats upp inom kommunernas områden och hurdana skadliga miljöpåverkningar snödumpning i havet har för att det ska kunna bedömas om det finns behov att genom lagstiftning förbjuda snödumpning i havet. I utredningen granskades förutom hav även inlandsvatten samt alternativa snöhanteringsmetoder.

I dag dumpas icke-renad snö i havet endast i Helsingfors, vid Ärtholmen. Flera kommuner har förbjudit dumpningen av snö i havet och inlandsvatten med miljöskyddsföreskrifter eller så är det möjligt att ingripa i verksamheten även med stöd av avfallsslagen. Enligt utredningen är halterna

av skadliga eller eutrofierande ämnen i icke-renad snö som dumpats i havet små och orsakar därför ingen avsevärd risk för havsmiljön, däremot har snödumpningens miljökonsekvenser en koppling till nedskräpning.

Den viktigaste slutsatsen i utredningen är att beredningen av lagstiftningsändringar för att förbjuda verksamheten inte i nuläget skulle vara en proportionerlig metod regionalt för åtgärdandet av ett i denna grad begränsat problem, när frågan gäller endast en snöavstjälningsplats i en stad. Det är dock klart att vi ska eftersträva att få ett slut på dumpningen av snö i havet.

Helsingfors stad har med stöd av det fullmäktigebeslut som fattades 2019 inlett åtgärder för att få slut på dumpningen av snö i havet och minska skadliga miljöpåverkningar. Som ett led i snöhanteringsprojektet har staden till exempel i januari 2021 installerat en håv vid snödumpningsstället i Ärtholmen. Avsikten är att håven ska hindra att avfall som flyter på vattenytan eller finns under ytan sprids längre ut på havet och kan samlas in. Miljöministeriet följer upp situationens utveckling i Helsingfors och vid behov kommer en ny bedömning att göras om behovet av eventuella lagstiftningsändringar.

Åtminstone en del av de miljötillståndspliktiga hamnarna har miljötillstånd som tillåter att snö från hamnområdet dumpas i havet. Hur vanlig sådan dumpning är eller vilka konsekvenser den har är inte känt. Åtgärdsprogrammet för Finlands havsförvaltningsplan som är framlagt för samråd innehåller ett förslag om att låta göra en utredning om den snödumpning i havet som utförs vid hamnar.

Belastningen via Finland till Östersjön har under en period på drygt tjugo år totalt sett minskat något eller varit oförändrad i flera havsområden. Minskningen beror i huvudsak på minskad punktbelastning medan den diffusa belastningen inte har förändrats lika mycket. De diffusa utsläppen av fosfor har inte minskat i något havsområde, men diffusa utsläpp av kväve har en fallande trend i tre havsområden. Flera branscher orsakar näringsbelastning, men den största belastningen kommer från jordbruket, som står för 50–80 procent av fosfor- och kvävebelastningen.

Utsläppen av näringsämnen i avloppsvatten från tätbebyggelse regleras genom miljöskyddslagen och -förordningen samt förordningen om avloppsvatten från tätbebyggelse. Enligt miljöskyddslagen behövs miljötillstånd för behandling och avledande av avloppsvatten från tätbebyggelse då personekvivalenten är minst 100 personer. Enligt miljöskyddslagen ska hänsyn tas till egenskaperna hos det område där verksamhetens konsekvenser uppträder när tillståndsvillkoren meddelas.

Behandlat avloppsvatten som släpps ut i vattendrag ska fylla kraven för gränsvärden för maximal tillåten koncentration och minimal reduktion även vad gäller eventuella förbiledningar, bräddningar och undantagssituationer. Dessa förbiledningar, bräddningar och övriga undantagssituationer är störningar som anläggningarna rapporterar till tillsynsmyndigheten (NTM-centralen). Tillsynen förutsätter vid behov att anläggningarna reagerar på återkommande störningar genom saneringar och kapacitetsökningar.

Den totala belastningen, inklusive förbiledningar, bräddningar och undantagssituationer, som letts ut i havet under de senaste fem åren från kommunala avloppsreningsverk har varierat 95–123 t P/a och 7700–9281 tN/a. Andelen bräddningsvatten från avlopp i tätbebyggelse har till exempel

på metropolområdet uppgått till cirka 0,1–0,4 % för fosfor och cirka 0,04–0,1 % för kväve av den totala belastningen.

Under vattenvårdens tredje planeringsperiod eftersträvas en minskning av belastningen från avloppsvatten från tätbebyggelse via flera åtgärder och styrmedel, bl.a. genom att förbättra och effektivisera verksamheten i reningsverken, förbereda sig inför exceptionella situationer, koncentrera reningen av avloppsvatten till stora och effektiva reningsverk, förbättra skicket på avloppen, minska omfattningen av kombinerade avloppssystem och effektivisera hanteringen och behandlingen av dagvatten.

HELCOM reviderar för närvarande en omfattande åtgärdsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP), som även hänför sig till minskningen av näringsutsläpp från avloppsvatten från tätbebyggelse.

Effektivitetsprogrammet för vattenskydd är en ny metod för att främja genomförandet av åtgärder inom havs- och vattenvård. Det har framförts att programmet ska finansieras med 69 miljoner euro under 2019–2023.

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering fortsätter spetsprojektet för återvinning av näringsämnen, inom vilket försöksprogrammet för återvinning av näringsämnen inleddes 2016–2018 och kommer att fortsättas 2020–2022. Stöd som beviljas i försöksprogrammet har som mål att främja bearbetningen av näringsämnen, produktionen och produktutvecklingen av återvunna gödselpreparat, främja logistiken och servicelösningarna för återvinning av näringsämnen samt framtagningen av produkter med hög förädlingsgrad ur biomassor, inklusive ur avloppsslam. Projekt inom återvinning av näringsämnen främjar även målen för vatten- och havsvård genom att minska utsläppen av näringsämnen i vatten.

Syftet med nitratdirektivet är att minska och förhindra vattenförorening som orsakas eller framkallas av nitrater som härrör från jordbruket. Direktivet förutsätter att medlemsstaterna vidtar åtgärder som gäller jordbruk.

Helsingfors 18.2.2021

Miljö- och klimatminister Krista Mikkonen